

Anonymiseret version

Oversættelse

C-163/21 - 1

Sag C-163/21

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

11. marts 2021

Forelæggende ret:

Juzgado Mercantil 7 de Barcelona (Spanien)

Afgørelse af:

21. februar 2020

Sagsøgere:

AD m.fl.

Sagsøgte:

PACCAR Inc

DAF TRUCKS NV

DAF Trucks Deutschland GmbH

Juzgado Mercantil 7 de Barcelona (handelsret nr. 7 i Barcelona)

[Udelades]

[Udelades][oplysninger om retten, sagen og parterne]

KENDELSE

(ANMODNING OM PRÆJUDICIEL AFGØRELSE)

Barcelona, den 21. februar 2020.

[Udelades] [oplysninger om dommeren og sagen] I henhold til artikel 19, stk. 3, litra b), i traktaten om Den Europæiske Union (herefter »TEU«), artikel 267 i

DA

traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (herefter »TEUF«), og artikel 4a i Ley Orgánica del Poder Judicial (organisk lov om den dømmende magt, herefter »lov om den dømmende magt«) er det nødvendigt, at Domstolen fortolker artikel 5, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/104/EU af 26. november 2014, til hvilket formål følgende præjudicielle spørgsmål forelægges. [Org. s. 2]

FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

Tvistens genstand. Parternes standpunkter

1 Den 25. marts 2019 anmodede de juridiske repræsentanter for AD og 44 andre sagsøgere – i sagsøgernes egenskab af erhververe af lastbiler, som ville falde ind under det objektive anvendelsesområde for Europa-Kommissionens afgørelse af 17. juli 2016 – om adgang til de beviskilder, som selskaberne PACCAR Inc, DAF Trucks N.V og DAF Trucks Deutschland GmbH råder over, i medfør af artikel 283a i Ley de Enjuiciamiento Civil (den civile retsplejelov), som udgør den nationale gennemførelsesbestemmelse for Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/104/EU af 26. november 2014 om visse regler for søgsmål i henhold til national ret angående erstatning for overtrædelser af bestemmelser i medlemsstaternes og Den Europæiske Unions konkurrenceret, artikel 5-8 vedrørende fremlæggelse af beviser.

2 Nærmere bestemt blev der anmodet om adgang til følgende beviser:

1) FORTEGNELSE OVER FREMSTILLEDE MODELLER

Fortegnelse over de modeller, som DAF har fremstillet i perioden fra den 1. januar 1990 til den 30. juni 2018, inddelt efter årstal og efter følgende egenskaber, som er almindeligt anvendt af officielle organer i Spanien i forbindelse med klassifikation af køretøjer og udsendelse af nationale statistiske data:

Mellemtunge: på 5,9-13,9 ton

Mellemtunge til tunge: på 14-18 ton med motorer med en ydelse på:

170-230 HK

231-300 HK

Tunge: på mere end 18 ton med motorer med en ydelse på:

200-300 HK

301-360 HK

361-420 HK

421-500 HK

501-700 HK

Mere end 700 HK

Trækkere med motorer med en ydelse på:

200-300 HK

301-360 HK

361-450 HK

451-500 HK

501-600 HK

Mere end 700 HK

Arbejds- og specialkøretøjer med forskellige typer træk: 4x2, 4x4, 6x4, 6x6, 8x4, 8x6, 8x8, 10x4. [**Org. s. 3**]

Det er ikke nødvendigt at angive de forskellige kabinetyper (for så vidt angår trækkere) eller karrosserityper (for så vidt angår ikke-leddede køretøjer). Betegnelsen på de modeller, der opregnes i denne fortegnelse, skal være den kommercielle betegnelse, som anvendes i prislister og anden information til offentligheden og forbrugerne, og ikke de interne projektbetegnelser, som almindeligvis anvendes af producenterne, således at modellens eller modeltypens kontinuitet kan fastlægges.

2) INTERNE AFREGNINGSPRISER FRA FABRIKKEN (eller BRUTTOPRISER)

Interne afregningspriser fra fabrikken (idet det antages, at denne betegnelse ligeledes anvendes om bruttopriser) eller fra moderselskabet eller en mellemliggende virksomhed (såfremt der findes en sådan) for hver af de ovennævnte modeller, der er opregnet under punkt 1), og som faktureres den importør, den koncessionshaver eller det datterselskab i Spanien, som i sidste ende overdrager køretøjet til slutbrugeren eller slutkunden.

3) DELIVERY COST »Total Delivery Cost« for hver af de i ovenstående fortegnelse indeholdte modeller.

Der er tale om et sædvanligt dokument (herunder med denne engelske betegnelse), som udfærdiges af alle producenter af køretøjer (såvel tunge køretøjer som private køretøjer og erhvervskøretøjer), med angivelse af omkostningerne i hver fase af design- og produktionsprocessen, herunder omkostningerne til

forhåndsundersøgelser, grundlæggende og detaljeret ingeniørarbejde og valideringstests.

I nedenstående tabel vises et eksempel på de oplysninger, som det nævnte dokument som minimum skal indeholde:

Funktioner	Lastbil A	Lastbil B
Produktplanlægning	6 700 EUR	7 300 EUR...
Forudgående konkurrenceanalyse	600 EUR	900 EUR...
Digital projektudvikling	7 000 EUR	5 800 EUR...
Fysisk projektudvikling (prototyper)	8 000 EUR	7 100 EUR...
Udviklingspersonale	3 000 EUR	4 200 EUR...
Fysiske valideringer	12 000 EUR	13 500 EUR...
Outsourcing	4 000 EUR	4 100 EUR...
Materialeomkostninger	28 000 EUR	29 200 EUR...
Produktionsomkostninger (produktionslinje)	600 EUR	640 EUR...
Logistik	1 500 EUR	1 500 EUR...
Skatter og afgifter	3 000 EUR	3 100 EUR...
Levering til kunden	400 EUR	400 EUR...
Samlede omkostninger	74 800 EUR	77 740 EUR...

3 Sagsøgernes anmodning er sammenfattende baseret på følgende argumenter:

a) Ved afgørelse af 19. juli 2016, sag AT.39824 – Lastbiler (herefter »afgørelsen«), sanktionerede Europa-Kommissionen (herefter »Kommissionen«) en overtrædelse af konkurrenceretten begået af de førende europæiske producenter af mellemtunge og **[org. s. 4]** tunge lastbiler, som fandt sted i perioden fra den 17. januar 1997 til den 18. januar 2011, og som bestod i aftaler om prissætning og prisstigninger på lastbiler på hele det europæiske område samt om tidspunktet for og overvæltning af omkostninger i forbindelse med indførelsen af ny teknologi for emissionskontrol i overensstemmelse med EURO 3- til 6-standarderne. DAF og andre virksomheder i dens koncern var adressater for afgørelsen.

b) Samtlige forudsætninger for at kunne fastslå rimeligheden af de erstatningssøgsmål, der ønskes anlagt, er til stede:

- Forekomst af et kartel.

- Skadeforvoldelse.
- Årsagssammenhæng mellem den ulovlige handling og skaden.
- Sagsøgernes rolle som skadelidt eller deres indtræden i skadelidtes rettigheder.
- Den skadevoldende adfærd kan tilregnes de selskaber i DAF-koncernen, som indstævnes.

c) For at kunne sikre retten til fuld erstatning er det nødvendigt at opgøre skader og tab, som kan klassificeres i tre overordnede grupper:

- Dem, der vedrører overpris.
- Dem, der er afledt af det øgede forbrug.
- Dem, der vedrører renterne.

d) Som følge af den globale påvirkning af det europæiske marked er det umuligt at anvende metoder til sammenligning med data fra andre markeder eller sektorer, som er identiske med eller svarer til markedet med samme geografiske område (hele det europæiske område er berørt, eftersom praktisk talt alle producenter er involverede), eller fra det samme marked på andre geografiske områder (på grund af de forskellige tekniske og normative krav vil de ikke være tilstrækkelig ensartede til at kunne anvendes til sammenligningsformål), hvorfor den eneste metode til at undersøge den kunstige forhøjelse af priserne som følge af karteldannelsen, er en diakronisk sammenligning af de vejledende priser *before-during-after* kartelperioden.

e) Der bør endvidere foretages en klar og nøjagtig fastlæggelse af den konkrete betydning af bruttopris og nettopris, således at den fulde indvirkning på slutkunden kan fastslås – i forbindelse med denne skrivelse antages det, at bruttoprisen er den interne afregningspris fra fabrikken (eller *ex works*-prisen i bestemte kommercielle sammenhænge) til den organisation, der påbegynder markedsføringen. For så vidt angår nettoprisen skal denne forstås som den pris, der i sidste ende betales af kunden for erhvervelsen af køretøjet. Endvidere er det nødvendigt at have kendskab til produktionsomkostningerne, eftersom aftalerne kan have skabt forhøjelser af bruttoavancen, som er betydelig større end dem, der er skabt ved aftalen om fastsættelse af bruttopriser.

f) Ovenstående viser tydeligt nødvendigheden af, at den sagsøgte tilvejebringer de dokumenter, hvorom der anmodes i stævningens påstand.

4 Den 7. oktober 2019 blev der afholdt retsmøde med høring af de sagsøgte parter, over for hvilke der anmodes om dokumentadgang. [Org. s. 5]

- 5 De sagsøgte har i det nævnte retsmøde modsat sig anmodningen på grundlag af argumenter, der meget sammenfattende vedrører manglende søgsmålsinteresse hos nogle af sagsøgerne, rettens manglende stedlige kompetence og manglende partshabilitet hos nogle af de sagsøgte, for så vidt som de ikke er angivet som overtrædere i Europa-Kommissionens afgørelse, idet de endvidere har gjort gældende, at der hersker tvivl om, hvorvidt der foreligger en overpris eller et overforbrug, at anmodningen ikke er forholdsmæssig, at der er behov for at iværksætte fortrolighedsforanstaltninger, og endelig at det vil være nødvendigt at udfærdige nogle af dokumenterne *ad hoc*.

Behandling af det præjudicielle spørgsmål

- 6 I overensstemmelse med artikel 4a i lov om den dømmende magt blev parterne ved afgørelse af 11. november 2019 anmodet om inden for den almindelige frist på ti dage at gøre rede for deres standpunkter angående forelæggelsen af et fortolkningsspørgsmål for Domstolen i henhold til artikel 267 TEUF.
- 7 Sagsøgerne har den 2. december 2019 indgivet svarskrift vedrørende det præjudicielle spørgsmål, hvori de har modsat sig forelæggelsen heraf. Det fremgår af stævningen, at den i direktivet og i artikel 283a i LEC (spansk lov om den civile retspleje, herefter »LEC«) omhandlede fremlæggelse af beviser efter sagsøgernes opfattelse skal fortolkes bredt, således at »fremlæggelse af beviser« ikke kan bestå af en ukonkret tilvejebringelse af oplysninger, hvor skadelidte pålægges at foretage en søgning og udvælgelse af oplysninger, som nødvendigvis og uundgåeligt er blevet behandlet og [er] umiddelbart tilgængelige for overtræderen, hvilket således forudsætter, at de allerede eksisterende oplysninger, som overtræderen råder over, tilvejebringes på en organiseret og forståelig måde.
- 8 De sagsøgte har fremlagt svarskrift den 3. december 2019, hvori de ikke har modsat sig forelæggelsen af det præjudicielle spørgsmål, men i korte træk har gjort rede for de talrige henvisninger, der gør det muligt for Den Europæiske Unions Domstol at foretage en fortolkning af direktivets artikel 5, hvorefter de deri omhandlede anmodninger om fremlæggelse af beviser ikke kan udvides til beviser, der ikke allerede eksisterer, og at der følgelig ikke kan anmodes om udarbejdelse af beviser i medfør af denne bestemmelse, alt sammen henset til, at det i henhold til nødvendighedsprincippet, proportionalitetsprincippet og princippet om mindst mulig byrdefuldhed vil kunne indebære en urimelig byrde for de sagsøgte, som går ud over den blotte fremlæggelse af dokumenter.

RETLIGE BEMÆRKNINGER

Generel tilgang til retstvisten ud fra et EU-retligt synspunkt

- 9 Formålet med det foreliggende præjudicielle spørgsmål er at få klarlagt omfanget og afgrænsningen af den ordning for fremlæggelse af beviser, som er reguleret i det såkaldte erstatningsdirektivs artikel 5-8, henset til at dette system, der er

gennemført i den spanske nationale retsorden ved LEC's artikel 283a, som er af proceduremæssig karakter, på nuværende tidspunkt og fremadrettet vil være den gældende ordning, ikke kun i forbindelse med det søgsmål, [org. s. 6] der er genstand for den foreliggende sag, men også for senere sager vedrørende privat anvendelse af konkurrenceretten.

Gældende retsfor skrifter

- 10 De EU-retlige forskrifter, som er genstand for spørgsmålet, er artikel 5, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/104/EU af 26. november 2014 om visse regler for søgsmål i henhold til national ret angående erstatning for overtrædelser af bestemmelser i medlemsstaternes og Den Europæiske Unions konkurrenceret, som er affattet således:
 1. *Medlemsstaterne sikrer i forbindelse med erstatningssøgsmål i Unionen, at nationale retter på anmodning af en sagsøger, der har fremlagt en begrundelse med rimeligt tilgængelige faktuelle oplysninger og beviser, som i tilstrækkelig grad understøtter rimeligheden af hans erstatningskrav, kan pålægge sagsøgte eller tredjemand at fremlægge relevante beviser, som er undergivet deres rådighed, på de betingelser, der er fastsat i dette kapitel. Medlemsstaterne sikrer, at nationale retter på sagsøgtes anmodning kan pålægge sagsøger eller tredjemand at fremlægge relevante beviser.*
- 11 Det fremgår af fjerde betragtning til direktivet, at denne ret til erstatning efter EU-retten for skade som følge af overtrædelser af EU-konkurrenceretten og medlemsstaternes konkurrenceret indebærer, at hver enkelt medlemsstat skal have procedureregler, der sikrer en reel udøvelse af denne ret. Behovet for effektive processuelle retsmidler følger også af retten til effektiv retsbeskyttelse som fastsat i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, i traktaten om Den Europæiske Union (TEU) og artikel 47, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.
- 12 LEC's artikel 283a, a), stk. 1, som blev tilføjet ved Real Decreto-ley 9/2017 de 26 de mayo (kongeligt lovdekret nr. 9/2017 af 26.5.2017) (BOE af 27.5.2017), og som finder anvendelse på den foreliggende sag i henhold til anden overgangsbestemmelse, andet afsnit, bestemmer, idet dets affattelse er identisk med direktivets artikel 5, stk. 1, at »retten på anmodning af en sagsøger, der har fremlagt en begrundelse med rimeligt tilgængelige faktuelle oplysninger og beviser, som i tilstrækkelig grad understøtter rimeligheden af hans erstatningskrav, kan pålægge sagsøgte eller tredjemand at fremlægge relevante beviser, som er undergivet deres rådighed, på de betingelser, der er fastsat i dette afsnit. Retten kan ligeledes på sagsøgtes anmodning pålægge sagsøger eller tredjemand at fremlægge relevante beviser«.
- 13 Det nævnte lovdekret nr. 9/2017 har ikke udtrykkeligt ophævet LEC's artikel 328, hvori det bestemmes: 1. *Enhver part kan anmode de øvrige parter om at fremlægge dokumenter, som ikke er tilgængelige for vedkommende, og som vedrører sagens genstand eller bevismidlernes effektive virkning.* 2. *Anmodningen*

om fremlæggelse af dokumenter skal være ledsaget af en genpart af dokumentet, [org. s. 7] og såfremt en sådan ikke eksisterer, eller ikke er undergivet vedkommendes rådighed, angives indholdet heraf så nøjagtigt som muligt. Lovdekretet indeholder heller ikke en udtrykkelig ophævelse af LEC's artikel 330, som har følgende affattelse: 1. Med forbehold af denne lovs bestemmelser vedrørende midlertidige foranstaltninger kan tredjemand, som ikke er part i sagen, alene pålægges at fremlægge dokumenter, som vedkommende er indehaver af, når en af sagens parter har anmodet herom, og retten vurderer, at kendskabet hertil har afgørende betydning for domsafsigelsen.

Den forelæggende rets fortolkningsmæssige tvivl

- 14 I såvel direktivets som LEC's bestemmelser vedrørende fremlæggelse af relevante beviser bemærkes det udtrykkeligt, at retten på en parts anmodning kan pålægge den sagsøgte, sagsøgeren eller tredjemand at »fremlægge relevante beviser, som er undergivet deres rådighed«.
- 15 Begrebet »bevis« defineres i direktivets artikel [2], stk. 13, som »*alle former for bevismidler, der kan føres for den nationale ret, for hvilken søgsmålet er indbragt, navnlig dokumenter og alle andre genstande, der indeholder oplysninger, uanset på hvilket medium oplysningerne er lagret*«.
- 16 Fokuserer man på dokumentbeviserne, som er den type beviser, der er genstand for anmodningen om fremlæggelse i den foreliggende sag, omfatter den heri fremsatte anmodning om adgang til beviskilder dokumenter, som muligvis ikke eksisterer i forvejen, men som tværtimod kan kræve en udarbejdelse (aggregering og klassifikation i overensstemmelse med de af ansøgeren opstillede parametre) af den part, som anmodningen er rettet imod, og som således ikke blot indebærer en søgning og udvælgelse af allerede eksisterende dokumenter eller en tilrådighedsstillelse for ansøgeren af alle oplysningerne, med de nødvendige fortrolighedsgarantier. Dette arbejde vil indebære, at der i et nyt dokument – på et digitalt eller et andet medium – nedfældes informationer, viden eller oplysninger, som den part, hvortil anmodningen om oplysninger er rettet, er i besiddelse af.
- 17 Kravet om, at det dokument, hvis fremlæggelse der anmodes om, skal være forud eksisterende, lader til at hidrøre fra ordlyden i artikel 5, stk. 1, i direktiv 2014/104 og i 14. betragtning hertil, for så vidt som det bemærkes heri, at den anden part eller tredjemand skal være i besiddelse af eller råde over beviset, idet en sådan besiddelse understøtter tanken om, at dokumentet skal være forud eksisterende, og ikke at der er tale om et dokument, som skal oprettes *ex novo*. Tanken om, at dokumentet skal være forud eksisterende, fremgår ligeledes af det princip om konkretisering, som er fastsat i artikel 5, stk. 2, og videreudviklet i 16. betragtning, hvori det anføres, at »[n]år en begæring om fremlæggelse fremsættes med det formål at fremskaffe en kategori af beviser, bør denne kategori identificeres ud fra henvisning til fællestræk ved dens væsentlige bestanddele

såsom art, formål eller indhold for de dokumenter, som ønskes fremlagt, tidspunktet for deres udarbejdelse».

- 18 Endelig vil udelukkelsen af dokumenter, der oprettes *ex novo*, ligeledes kunne begrundes i den omstændighed, at der i direktivet nævnes fremlæggelse af eller adgang til beviser, i dette tilfælde dokumentbeviser, men at der ikke nævnes fremlæggelse af eller adgang til informationer, viden eller oplysninger, som den anden part eller tredjemand er i besiddelse af. Sådanne informationer, [org. s. 8] viden eller oplysninger skal under alle omstændigheder være udformet som et bevismiddel, almindeligvis i form af et dokumentbevis, for at kunne anvendes i en retssag. Muligheden for at oprette datarum, der som følge af informationernes betydelige omfang almindeligvis er virtuelle, hvortil ansøgeren kan få adgang, med de nødvendige foranstaltninger til opretholdelse af informationernes og oplysningernes fortrolighed, fremgår af reguleringsprincipperne i direktivets artikel 5 og LEC's artikel 283a. Med disse datarum vil ansøgeren kunne få adgang til alle de oplysninger (allerede eksisterende dokumenter), som den anden part er i besiddelse af, uden at denne behøver at foretage nogen aggregering eller klassifikation med henblik på at oprette et nyt dokument.
- 19 Der findes på den anden side også argumenter, der taler for en bredere fortolkning, således at fremlæggelsen eller adgangen ligeledes kan omfatte muligheden for at oprette dokumenter *ex novo* med oplysninger, informationer eller viden fra den anden part eller fra tredjemand.
- 20 Overordnet set vil en begrænsning af ordningen for fremlæggelse af beviser kunne kompromittere retten til fuld erstatning og effektivitetsprincippet. Endvidere kan de bestemmelser i direktivet, der som et led i proportionalitetsprincippet i forbindelse med afgørelsen om fremlæggelse regulerer udgifter og omkostninger i forbindelse med fremlæggelsen, anses som et udtryk for, at den part, som anmodningen er rettet imod, skal udføre et arbejde, der er forbundet med udgifter, og som kan være mere omfattende end den blotte søgning efter og overlevering af allerede eksisterende dokumenter, og skal foretage klassifikation og aggregering af forud eksisterende oplysninger, viden eller informationer og på baggrund heraf oprette et nyt dokument.
- 21 Besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål, der forelægges, har afgørende betydning for den foreliggende sag, eftersom den anmodning om adgang til beviskilder (fremlæggelse af dokumenter), som er rettet imod de sagsøgte, kan indebære, at de sagsøgte ikke alene skal fremlægge allerede eksisterende dokumenter for den anmodende part, men også dokumenter, der skal oprettes *ex novo* på grundlag af oplysninger og informationer, som de allerede råder over.
- 22 Uanset at enhver anmodning om adgang til beviskilder skal afgøres i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet på den i direktivets artikel 5 og i LEC's artikel 283a fastsatte måde, er besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål ligeledes relevant, eftersom det vil kunne tilbyde en foranstaltning vedrørende

omfanget af den pågældende proportionalitet i tilfælde af, at Domstolen tilslutter sig en bred fortolkning af artikel 5.

- 23 Henset til alle de retlige begrundelser, der er anført, er det nødvendigt at forelægge Domstolen det præjudicielle spørgsmål, der er anført i konklusionen i denne afgørelse. **[Org. s. 9]**

KONKLUSION

1. Sagen udsættes, indtil der foreligger svar på det præjudicielle spørgsmål.

2. Den Europæiske Unions Domstol forelægges følgende præjudicielle spørgsmål:

1) Skal artikel 5, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/104/EU af 26. november 2014 om visse regler for søgsmål i henhold til national ret angående erstatning for overtrædelser af bestemmelser i medlemsstaternes og Den Europæiske Unions konkurrenceret fortolkes således, at fremlæggelsen af relevante beviser alene henviser til dokumenter, som er i den sagsøgte eller tredjemands besiddelse, og som er forud eksisterende, eller omfatter artikel 5, stk. 1, derimod ligeledes en mulighed for fremlæggelse af dokumenter, som den part, hvortil anmodningen om informationer er rettet, skal oprette *ex novo* ved aggregering eller klassifikation af informationer, viden eller oplysninger, som vedkommende er i besiddelse af?

[Udelades]

[Udelades] [Domstolens adresse, afsluttende processuelle bemærkninger og dommerens underskrift]

[Udelades]

[Udelades] **[org. s. 10]** [udelades] [oplysninger om databeskyttelse] **[org. s. 11]**